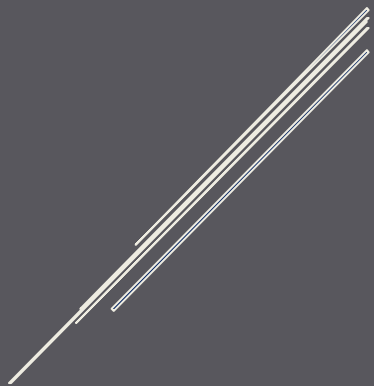
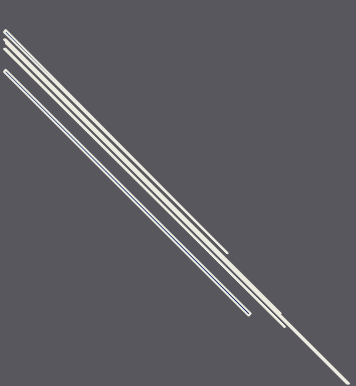

LEKCJA WOS

*Przestępstwa – jak się przed nimi
uchronić i gdzie szukać pomocy?*

SCENARIUSZ ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH ONLINE DLA SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

Zagadnienia wstępne (slajdy 1-2)	• [Slajd 1] Sprawy organizacyjne. • Cele przeprowadzenia lekcji: — uczniowie poznają typy przestępstw oraz dane statystyczne dotyczące najczęściej popełnianych przestępstw; — uczniowie oceniają, na jakie typy przestępstw narażone są osoby w ich wieku, ich rodzice lub dziadkowie; — uczniowie poznają metody zapobiegania przestępstwom i ośrodki, w których mogą uzyskać pomoc; — uczniowie zapoznają się z zakresem działalności prowadzonej przez Fundusz Sprawiedliwości. • [Slajd 2] Zapoznanie uczniów z przebiegiem lekcji.
Wprowadzenie (slajd 3)	• [Slajd 3] Każdy z nas jest zagrożony przestępczością. Ofiarami przestępstw możemy być zarówno my, nasi rodzice czy dziadkowie. Rozwijające się technologie służą również rozwojowi cyberprzestępczości. Także epidemia koronawirusa doprowadziła do zmiany i rozwoju metod działania przestępców. • Edukacja prawna jest niezwykle istotna dla młodzieży, która rozpocznie niebawem dorosłe życie. Dzięki dzisiejszym zajęciom zapoznacie się z podstawowymi regulacjami prawa karnego, poznacie statystyki dotyczące popełnianych przestępstw, a także sytuacje, w których bez świadomości prawnej moglibyście Wy albo Wasi rodzice czy dziadkowie stać się ofiarami przestępstwa. • Gdyby jednak Wam albo Waszym najbliższym nie udało się uchronić przed przestępstwem, poznacie instytucje, które mogą udzielić Wam pomocy.

Regulacje prawa karnego

(slajdy 4-8)

- **[Slajd 4] [Pytanie]** Jakie akty prawne regulują zasady odpowiedzialności za czyny zabronione?

[Slajd 5] [Odpowiedź]

- Ustawa z dnia 6.06.1997 r. – Kodeks karny – określa odpowiedzialność karną za przestępstwa;
- Ustawa z dnia 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy – określa odpowiedzialność karną za przestępstwa skarbowe lub wykroczenia skarbowe;
- Ustawa z dnia 26.10.1982 r. – Kodeks wykroczeń – określa odpowiedzialność za wykroczenia;
- Ustawa z dnia 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- Inne akty prawne zawierające przepisy karne, np. ustawa z dnia 4.02.1994 r. – Prawo autorskie.

- **[Slajd 6] [Pytanie]** Czym różnią się przestępstwa od wykroczeń?

[Slajd 7] [Odpowiedź]

Przestępstwa	Wykroczenia
Regulacje Kodeksu karnego	Regulacje Kodeksu wykroczeń
Duża szkodliwość społeczna czynu	Mała szkodliwość społeczna czynu
Rodzaje kar: grzywna, ograniczenie wolności, pozbawienie wolności, 25 lat pozbawienia wolności oraz dożywotnie pozbawienie wolności (art. 32 KK)	Rodzaje kar: areszt, ograniczenie wolności, grzywna i nagana (art. 18 KW)

- **[Slajd 8] [Zadanie]** Określ, czy jest to przestępstwo czy wykroczenie?

[Odpowiedź]

- Ukrycie przez sprzedawcę w sklepie towaru przeznaczonego do sprzedaży (odpowiedź: wykroczenie);

	— Uchylenie się od wykonania obowiązku alimentacyjnego (odpowiedź: przestępstwo); — Użycie jako autentycznej podrobionej faktury (odpowiedź: przestępstwo); — Uszkodzenie nienależącego do nas drzewa owocowego (odpowiedź: wykroczenie).
Dane statystyczne dot. przestępstw (slajdy 9-14)	• [Slajd 9] [Zadanie] Wyszukajcie na stronie: https://statystyka.policja.pl/ informacji: — Ile osób poszukiwanych zostało wczoraj zatrzymanych?; — Ile przestępstw uszkodzenia mienia zostało stwierdzonych w Polsce w 2019 r.? [Odpowiedź] 35 681; — Jak zmieniała się przestępczość w Polsce w ostatnich 20 latach? Kiedy rosła, kiedy malała? • [Slajd 10] [Zadanie] Wyszukajcie na stronie Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości (https://isws.ms.gov.pl/pl/, należy wybrać zakładkę: Baza statystyczna, Publikacja Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946-2018) informacji: — Ile osób zostało skazanych w roku 2018? [Odpowiedź] 275 768; — [Slajd 11] [Pytanie] Czy więcej osób zostało skazanych z tytułu popełnienia przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu czy z tytułu popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji? — [Pytanie] Czy więcej osób zostało skazanych z tytułu popełnienia przestępstw przeciwko mieniu czy z tytułu popełnienia przestępstw przeciwko rodzinie i opiece? — [Slajd 12] [Odpowiedź] Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – 31 387 osób skazanych, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 56 771 osób skazanych; — [Odpowiedź] Przestępstwa przeciwko mieniu – 73 544, przestępstwa

	przeciwko rodzinie i opiece – 53 301. • [Slajd 13] [Pytanie] Czy Waszym zdaniem, stwierdzenia te są prawdziwe czy fałszywe? — Stwierdzenie: Przestępczość w Polsce stale rośnie. — Stwierdzenie: Jesteśmy zagrożeni poważną przestępczością i jest ona dominująca. • [Slajd 14] [Odpowiedź] Stwierdzenie fałszywe. Od 2003 r. przestępczość zgłaszana na policję systematycznie spada. • [Odpowiedź] Stwierdzenie fałszywe. Zdecydowana większość przestępstw, które mają miejsce, to czyny drobne: wykroczenia drogowe czy różnego rodzaju kradzieże, w tym z włamaniem. Poważna przestępczość występuje najrzadziej, od lat spada, a Polska jest wśród państw Unii Europejskiej krajem o średnim zagrożeniu przestępczością (patrzac na liczbę i rodzaj popełnianych w naszym kraju przestępstw).
Dyskusja o doświadczeniach uczniów (slajdy 15-17)	• [Slajd 15] [Pytanie] Czy zostaliście kiedyś oszukani (byliście ofiarą przestępstwa)? Jakiego były okoliczności? Czy Wasi rodzice lub dziadkowie zostali oszukani? Co się stało? • [Pytanie] Z jakimi przestępstwami możecie mieć do czynienia Wy, Wasi rodzice lub dziadkowie? • Zapoznaj uczniów z przykładami przestępstw, na które są szczególnie narażeni sami, ich rodzice lub dziadkowie. Są to m.in.: — Kradzieże; — Lichwa; — Oszukańcze umowy – atrakcyjne zakupy na prezentacjach, pokazach (np. garnki, pościele), telefony z ofertami na tańszy abonament; — Oszustwa „na wnuczka” i „na policjanta”; — Przestępstwa finansowe – oferowanie instrumentów finansowych

	o wysokim poziomie ryzyka; — Przemoc domowa (fizyczna, psychiczna, materialna). • [Slajd 16] [Pytanie] Z jakimi zagrożeniami mamy do czynienia w sieci? — <i>cyberbulling</i> – nękanie, groźby, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających filmików, zdjęć lub informacji; — <i>phishing</i> – wyłudzanie loginów i haseł do internetowego konta, numerów kart kredytowych, a czasem PESEL i innych danych, dzięki którym można zaciągnąć w naszym imieniu kredyt; — wyłudzenie pieniędzy przez komunikatory internetowe (np. za pomocą BLIK-a) – za pomocą komunikatorów internetowych i zebranej listy kontaktów z portali społecznościowych podszywają się pod znajomych, którzy proszą o szybką pożyczkę na sumę, która nie wzbudzi podejrzenia ofiary. Następnie nieświadoma osoba generuje i przesyła „znajomemu” kod BLIK oraz potwierdza przeprowadzenie transakcji na swoim telefonie. W większości przypadków pieniądze są wypłacane z bankomatu na uboczu i znikają bezpowrotnie. • [Slajd 17] [Pytanie] Czy epidemia koronawirusa doprowadziła do rozwoju określonych przestępstw? Jakie nowe sposoby wyłudzeń pojawiły się lub mogą się pojawić? — wiadomości o dopłacie do przesyłki z powodu obowiązkowej dezynfekcji – podany link w wiadomości sms do dokonania przelewu niestety jest fałszywy. W ten sposób przestępcy pozyskują dane do konta bankowego, które są w stanie okraść z oszczędności ofiary w kilka minut; — wiadomości sms z linkiem do „obowiązkowego” testu wiedzy o koronawirusie; — wyłudzenie danych osobowych pod pretekstem odbycia obowiązkowej kwarantanny. Oszuści podszywający się pod pracowników sanepidu dzwonią do swoich ofiar pod pretekstem sprawdzenia, czy dana
--	--

	osoba kwalifikuje się do odbycia kwarantanny i przeprowadzenia badania na obecność koronawirusa. Podczas rozmowy telefonicznej, proszą o podanie takich danych jak: imię, nazwisko, numer PESEL, numer i seria dowodu osobistego oraz adres do korespondencji; — fałszywe wiadomości mailowe o przyznanie pomocy ze środków publicznych w związku z pandemią COVID-19; — [Dodatkowe pytanie] Skąd przestępcy mogą pozyskać adresy e-mail przedsiębiorców? — [Odpowiedź] Adresy mailowe są ogólnodostępne w bazie CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej). • okradanie mieszkania pod pretekstem dezynfekcji lokalu – wykorzystując lęk przed patogenami, oszuści ogłaszają mieszkańcom konieczność czasowego opuszczenia mieszkania w celu jego dezynfekcji. Do mieszkania wchodzi w kombinezonach „ekipy odkażające”, które w rzeczywistości kradną z lokali cenne przedmioty.
Jakie czynniki sprzyjają przestępczości? (slajdy 18-19)	• [Slajd 18] [Pytanie] Jakie są przyczyny przestępczości? Jakie czynniki sprzyjają przestępczości? — [Slajd 19] nadmierny pośpiech, niestaranność (niezapięta torba, komórka czy portfel w kieszeni spodni mogą ułatwić pracę kieszonkowcom); — podawanie danych osobowych (szczególnie podawanie danych kart płatniczych, numerów konta, PIN-u do kart płatniczych); — nadmierne informowanie o sobie (zarówno młodzież, jak i dorośli zamieszczają w Internecie bardzo dużo danych: informują publicznie o miejscu nauki czy pracy, miejscach, w których bywają, osobach, z którymi się kontaktują. Nadmierna informacja o sobie może ułatwić zadanie nie tylko stalkerowi (prześladowcy), ale także złodziejowi (który wie, kiedy jesteśmy na wakacjach oraz jaki jest status materialny naszej rodziny);

	— [Zadanie] Sprawdźcie, ile informacji na Waszych profilach na platformie Facebook jest ogólnodostępnych. Oceńcie, jak osoby trzecie mogą wykorzystać te informacje. — nieumiejętność odmawiania (są sytuacje, w których nie można się kierować „dobrym wychowaniem”, tylko dla własnego bezpieczeństwa należy asertywnie odmówić, np. wtedy gdy nieznana lub pijana osoba proponuje podwiezienie albo gdy koledzy oferują alkohol czy narkotyki); — nadmierne spożywanie alkoholu i używanie narkotyków (działania te doprowadzają do utraty kontroli nad sytuacją – łatwiej wtedy zostać okradzionym, napadniętym, pobitym, także przez własne prowokacyjne zachowanie, a dziewczęta narażone są na zgwałcenie); — agresywne zachowanie (osoby zachowujące się agresywnie prowokują innych do agresywnego zachowania); — przebywanie w niebezpiecznych miejscach („złe” dzielnice, kluby, w których są narkotyki, nielegalne dyskoteki, np. w budynkach, które nie są dopuszczone do użytkowania); — kontakt z osobami ze środowiska przestępczego.
Jak się uchronić przed przestępczością? (slajdy 20-24)	• [Slajd 20] [Pytanie] Jak się uchronić przed przestępczością? • [Slajd 21] [Zadanie] Załóżmy, że jesteś sam w domu, do drzwi pukają dwie osoby, które podają się za przedstawicieli firmy XYZ i proszą o wpuszczenie. Co zrobisz? • [Odpowiedź] Można poprosić o wizytę w innym, umówionym terminie, zapytać sąsiadów, czy mieli podobną wizytę i zatelefonować do instytucji, którą mieli reprezentować niezapowiedziani goście, by upewnić się, czy rzeczywiście mieliście do czynienia z jej przedstawicielami. Można powiedzieć, że za chwilę spodziewacie się wizyty kogoś bliskiego i żeby przyszli później. • [Slajd 22] [Zadanie] Dostajesz maila o tytule „Potwierdzenie przelewu” wraz

z załącznikami od nieznanego nadawcy. Co zrobisz?

- **[Odpowiedź]** Nie należy otwierać załączników z maili od nieznanego nadawcy. Mogą zawierać złośliwe oprogramowanie, które pozwoli złodziejom na dostęp do danych zapisanych na Waszych komputerach. Zwróćcie również uwagę na dane nadawcy wiadomości – adres mailowe, którymi posługują się oszuści, mogą się różnić od tych autentycznych łatwymi do przeoczenia szczegółami, np. jedną literą. Mogą również zawierać przekreśloną lub niepełną nazwę firmy czy instytucji.
- **[Slajd 23] [Zadanie]** Do Twojej babci dzwoni przedstawiciel firmy oferujący produkt XYZ w atrakcyjnej cenie. Należy natychmiast zgodzić się na zaproponowane warunki, bo inaczej promocja przepadnie. Co doradzisz babci?
- **[Odpowiedź]** Powiedz, że potrzebujesz czasu do namysłu. Nie podejmuj pochopnie decyzji – to sprzedawcy na Tobie zależy. Zapisz dokładnie nazwę sprzętu, a także symbol. Porównaj jego cenę w Internecie. Poproś o przesłanie oferty mailem.
- **[Slajd 24] [Zadanie]** Twój rodzic stracił pracę i znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Rodzic znalazł ogłoszenie (lub odebrali telefon z firmy zajmującej się udzielaniem pożyczek), że mogą uzyskać preferencyjnie oprocentowaną pożyczkę od ręki. Co doradzisz rodzicom?
- **[Odpowiedź]** Zaciągając pożyczkę należy zwrócić uwagę m.in. na to ile wynosi opłata przygotowawcza, jakie jest jej oprocentowanie, czy umowa przewiduje dodatkowe zabezpieczenie, np. kaucję, czy przewidziano opłatę za przesunięcie terminu spłaty pożyczki, czy wprowadzono opłatę za przypomnienie o spłacie pożyczki. Zanim podpiszesz umowę, należy ją uważnie przeczytać, a w tym celu poprosić np. o wcześniejsze jej przesłanie na maila lub pocztą. Należy także ustalić, ile wynosi RRSO.

— **[Dodatkowe pytanie]** Czy wiecie, co to RRSO? Czy podmiot

	udzielający pożyczki lub kredytu ma obowiązek poinformować o wysokości RRSO? [Odpowiedź] RRSO to Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania, której podanie jest obowiązkowe.
Co robić, gdy jest się ofiarą przestępstwa? (slajdy 25-30)	• [Slajd 25] [Pytanie] Gdzie szukalibyście pomocy prawnej, gdybyście padli ofiarami przestępstwa? • Uczniowie prawdopodobnie wskażą zgłoszenie przestępstwa na policji, na działalność punktów nieodpłatnych punktów pomocy prawnej. • [Pytanie] Czy wiecie, który organ administracji pomaga ofiarom przestępstw? Które Ministerstwo opracowuje regulacje prawne z tego zakresu? Czy znacie formy pomocy prawnej utworzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości? A może widzieliście reklamy w telewizji, w Internecie, w tym na platformie Youtube, w których były wskazywane określony formy pomocy i ośrodki? [Odpowiedź] Pomocy ofiarom przestępstw i ich najbliższym udziela Fundusz Sprawiedliwości. Jest to pomoc bezpłatna, szybka i profesjonalna. Aby ją otrzymać wystarczy uprawdopodobnić, że jest się ofiarą przestępstwa. Nie potrzebujecie wyroku sądu, aby uzyskać poradę prawnika czy psychologa. Jeśli ktoś z Was będzie ofiarą wypadku drogowego, to możecie liczyć na wsparcie Funduszu przy finansowaniu kosztów rehabilitacji. • [Slajd 26] [Pytanie] Czym różni się działalność punktów nieodpłatnej pomocy prawnej od działalności ośrodków pomocy Funduszu Sprawiedliwości? • [Slajd 27] [Odpowiedź] Podstawową różnicę między działalnością Funduszu Sprawiedliwości a punktami nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego stanowi wsparcie w pokrywaniu kosztów (pomoc materialna). Potrzebujący otrzymuje w ośrodku Funduszu Sprawiedliwości pomoc dostosowaną do konkretnych potrzeb – jest to m.in. pokrycie kosztów: — leczenia i rehabilitacji;

	— leków nierefundowanych i wyrobów medycznych; — czasowego zakwaterowania; — związanych z nauką dzieci w szkołach i przedszkolach; — opieki nad dziećmi w żłobkach; — szkoleń i kursów zawodowych; — przejazdów środkami komunikacji publicznej; — żywności (bony żywnościowe); — zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej; — wypoczynku dzieci na obozach czy koloniach. • [Slajd 28] Zapoznaj uczniów z danymi o działalności Funduszu. Jest to: — 370 miejsc świadczących pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem; — 22 tys. osób, którym udzielono pomocy w ramach telefonicznej Linii Pomocy Pokrzywdzonym; — 55 tys. osób, którym udzielono pomocy w ośrodkach i telefonicznie; — 76 mln zł przeznaczonych na sieć ośrodków pomocy w 2019 r. • [Slajd 29] [Zadanie] Gdzie znajduje się najbliższy ośrodek Funduszu Sprawiedliwości? Wejdźcie na stronę www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl. Kliknijcie zakładkę “Potrzebujesz pomocy” i znajdźcie najbliższy ośrodek Funduszu w Waszej okolicy. • [Slajd 30] Aby uzyskać pomoc Funduszu można skorzystać z bezpłatnej infolinii czynnej cały tydzień pod numerem 222 309 900 lub skontaktować się z punktem pomocy Funduszu.
Podsumowanie (slajd 31)	• [Slajd 31] [Pytanie] Jakich nowych rzeczy się dzisiaj nauczyliście? Czy znacie kogoś, komu możecie przekazać te informacje?

